

Posudek oponenta práce

BOTLÍK, Tomáš. *Rizikové chování na sociálních sítích a jeho prevence u žáků základních a středních škol*, 2019. 97 s., 1 příloha. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce doc. PhDr. Helena Zášková, CSc.

1. Obsah a struktura práce

Je nesporné, že se současný trend a oblíbenost sociálních sítí vpíjí mezi aktuální témata rizikového prostředí. Prostor je však rizikové tak, jak mu rizikové dovolíme být. Proto je jedním ze současných stěžejních úkolů „změnit“ nebo lépe „aktualizovat“ náhled na rizikovost virtuálního prostředí. Ve školách jsme si zvykli mít chování dětí a žáků pod dohledem, zároveň však současná škola ztrácí schopnost reagovat na chování a jednání svých žáků na sociálních sítích. Zdá se, že jedinou možností, jak ovlivňovat míru rizikovosti internetového prostředí je primární prevence a až následně profylaxe sociálně-patologického chování. Velmi proto vítám práci, kterou kol. Botlík předkládá. I přesto, že se jedná o školské prostředí, pohledem andragoga je zjevné, že si z dětství mnohé přenášíme do dospělosti.

Z předložené práce je zjevné, že si autor klade rozsáhlejší cíle. Ty jsou patrné od samotné anotace, přes jednotlivé kapitoly, až k samotnému závěru.

Předložená práce je po stránce struktury logická a propracovaná.

2. Odborná úroveň

Autorovi jde o kvantitativní šetření v oblasti práce s informacemi a kyberšikanou v internetovém prostředí žáků staršího školního věku a o návrh krátkodobých primárně preventivních aktivit. I přesto, že se většina druhé poloviny diplomové práce věnuje kyberšikaně, konstatuji: zdařile, v úvodním šetření je tato problematika svázána s otázkou volby sociálních sítí a hledání „zpravodajství“, následně pak velmi „ostře“ vstupuje do hry kyberšikana. Nejsem si jist, zda otázka volby informačních portálů seznam.cz a dalších je obrazem kritického myšlení (pokud ho autor spojuje s prevencí kyberšikanou), dominance facebooku, instagramu a youtube byla také do jisté míry odhadnutelná. Pokud jde autorovi přímo o kyberšikanu, jsem toho názoru, že se už od samotného úvodu měl zaměřit na znalosti a povědomí rizikovosti kyberprostoru a nesměšovat tuto problematiku se schopností kriticky vyhledávat a vyhodnocovat internetové informace (zvláště, pokud jsou jeho respondenty žáci ZŠ). Prevence rizikového chování obvykle vyžaduje určitý stupeň znalostí a dovedností (např. jak ochránit, tj. nastavit své soukromí na facebookovém účtu...) a určitou dávku osobní opatrnosti, tj. schopnost předjímat nebezpečí a vyhodnocovat rizika (např. předpojatost k anonymitě na internetu). Na tyto otázky se měl autor dotazníkového šetření ptát. Je škoda, že dotazníkové šetření nenabízí porovnání jednotlivých věkových skupin. Možná by byl patrný vývoj vnímání a znalostí o nebezpečnosti internetového prostředí, příp. i zkušeností. V úvodu dotazníkového šetření postrádám jeho konkrétní cíl.

Nahlédneme-li na úvodní kapitolu, neuvolňoval bych jí „Historie“. Pokud by totiž skutečně šlo o „historii prevence rizikového chování“, asi bychom se měli vrátit k počátkům povinné školní docházky a možná ještě hlouběji ke Komenského představě *školy hrou*, která vybízí k sounáležitosti a učení se. Dále bychom neminuly Svatováclavskou trestnici a Řezáčův odkaz a v neposlední řadě bychom se museli dotknout obrody herbartovské pedagogiky na počátku 20. století. Nicméně, autor se pokusil o revizi vývoje současné primární prevence v českých školách. To se mu v zásadě podařilo. Jakmile se v předloženém textu dostaneme k části školské ve spojení s kyberšikanou, je zřejmé, že autor ví, o čem píše a v daném tématu se dobře cítí. Chválím způsob zpracování školního prostředí, výčet projektů apod. Kriticky nenamítám ani k následujícím oddílům, tam si je autor jist.

Pokud jde o návrh a realizaci krátkodobého programu, domnívám se, že by bylo přínosné, pokud by kol. Botlík předložil určitý „scénář“, který by didakticky formuloval výchovné a vzdělávací síle, případně cíle operační.

Mám-li hodnotit závěry, ke kterým práce dospěla, ne zcela se mohu ztotožnit s tvrzeními, která autor přisuzuje svému dotazníkovému šetření. Myslím, že více hovoří jeho zkušenost, třeba i ta z realizovaného projektu, než věcné výpovědi respondentů. Problematické se mi jeví směšování skupiny respondentů základní školy a středoškoláků. Jejich vývojový posun, včetně zkušeností, musí zasáhnout i do povědomí o nebezpečnosti internetového prostředí. Toto směšování může výsledky dotazníkového šetření částečně znehodnocovat.

3. Práce s literaturou

Diplomant Tomáš Botlík prokázal svou schopnost výběru reprezentativních a uznávaných literárních zdrojů. Současně i orientaci v legislativě, která se k danému tématu pojí. Solidně cituje.

4. Grafické zpracování

Bez zásadních námitek.

5. Jazyková úroveň

Bez zásadních námitek.

6. Podněty k rozpravě

Jakou spojitost má výběr informačního portálu s problémem kyberšikany?

7. Závěrečné zhodnocení

Jsem toho názoru, že předložená práce splňuje požadavky a doporučuji ji k obhajobě. Navrhují hodnocení velmi dobře.

v Praze 22. ledna 2019

doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.